

Радченко Л. О.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ: ЗМІСТ ТА НАПОВНЕНІСТЬ

Дослідження питання вивченості культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху дозволяють виділити дві групи публікацій, до першої з яких можна віднести роботи, присвячені соціально-філософським проблемам фізичної культури і спорту в цілому; до другої – аналізу цілей і завдань олімпійського руху, його ідеалів і цінностей, олімпізму як філософської та культурологічної концепції. При цьому, зміст культурно-освітньої складової олімпійського руху залишається актуальним питанням.

Античні Олімпійські ігри є відправною точкою для розуміння олімпійських символів і ритуалів, їх нової інтерпретації та відродження наприкінці XIX ст. засновником сучасного олімпійського руху бароном П'єром де Кубертенем. Дослідження дозволяють зазначити, що культурно-освітню спадщину стародавніх Олімпійських ігор доцільно розглядати за двома напрямками: матеріальні артефакти (архітектура, літературні та художні твори, скульптури, предмети побуту тощо) та духовні цінності (калокагатія, кодекс честі атлета, екіхерія, принцип громадянськості тощо).

Культурно-освітню складову сучасного олімпійського руху можливо розглядати за наступними складовими: середовище, артефакти, мова, документи, символи, герої, історії, легенди, ритуали, церемонії.

Ключові слова: олімпійський рух, культура, Олімпійські ігри, олімпізм.

Радченко Л. А. Содержательный аспект культурно-образовательной составляющей олимпийского движения. Изучение вопроса, связанного с организацией и проведением исследований культурно-образовательной составляющей современного олимпийского движения, позволяет выделить две группы публикаций. К первой группе можно отнести работы, посвященные социально-философским проблемам физической культуры и спорта в целом; ко второй – публикации связанные с анализом целей и задач олимпийского движения, его идеалов и ценностей, олимпизма как философской и культурологической концепции. При этом основные составляющие содержания культурно-образовательной стороны олимпийского движения остаются актуальным вопросом научных исследований.

Античные игры является отправной точкой для понимания олимпийских символов и ритуалов, их новой интерпретации и возрождения в конце XIX в. основателем современного олимпийского движения бароном П'єром де Кубертенем. Исследования позволяют отметить, что культурно-образовательное наследие древних Олимпийских игр целесообразно рассматривать в двух основных направлениях: материальные артефакты (архитектура, литературные произведения, скульптуры и т.п.) и духовные ценности (калокагатия, кодекс чести спортсмена, екихерия, принцип гражданственности и т.п.).

Культурно-образовательную составляющую современного олимпийского движения можно рассматривать в рамках следующих составляющих: среда, артефакты, язык, документы, символы, герои, истории, легенды, ритуалы, церемонии.

Ключевые слова: олимпийское движение, Олимпийские игры, культура, олимпизм.

Radchenko Lidiia. The content aspect of the cultural and educational component of the Olympic movement

The study of the cultural and educational component of the modern Olympic movement makes it possible to distinguish two groups of publications. The first group includes works devoted to the social and philosophical problems of physical culture and sports in general; in the second - publications related to the analysis of the goals and objectives of the Olympic movement, its ideals and values, Olympism as a philosophical and cultural concept. At the same time, the main components of the content of the cultural and educational side of the Olympic movement remain an urgent issue of scientific research.

The ancient Olympic Games are the starting point for understanding the Olympic symbols and rituals, their new interpretation and revival in the late 19th century by the founder of the modern Olympic movement Baron Pierre de Coubertin. Studies allow us to note that the cultural and educational heritage of the ancient Olympic Games should be considered in two main directions: material artifacts (architecture, literary sources, sculptures, pictures etc.) and spiritual values (calocagacy, code of honor of the athlete, ekikheriya, the principle of citizenship etc.).

The cultural and educational component of the modern Olympic movement can be considered within the following components: environment, artifacts, language, documents, symbols, heroes, stories, legends, rituals, ceremonies.

Keywords: Olympic movement, Olympic Games, culture, Olympism.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Олімпійський рух – наймасштабніше соціальне явище сучасної епохи, що об'єднує представників понад 200 країн світової спільноти навколо загальнолюдських гуманістичних принципів олімпізму та ідеї проведення Олімпійських ігор. Концепція, сформульована в олімпійській хартії, і робота, що здійснюється за рамками спорту, показує, що Олімпійські ігри перевершують інші спортивні змагання як в ідейному сенсі, так і у впливі на соціальне і культурне життя [2].

Головна відмінність між олімпійським рухом і іншими спортивними заходами полягає в тому, що останні не так очевидно стверджують свої ідеологічні принципи, як це зроблено в олімпійській хартії, в якій говориться, наприклад, про прагнення бути соціальним рухом і «філософією життя» [3, 5].

Дослідження вивченості питання розвитку, становлення, структури та змісту культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху, дозволяє стверджувати, що олімпійський рух не оминут увагою як з боку істориків, так і

культурологів, і несправедливо заперечувати наявний досвід в дослідженні даної теми [1-5]. Однак, переважна більшість досліджень, по суті зводяться до суто історичної характеристики цього явища, до висвітлення значення Олімпійських ігор в культурі, але переважно в рамках античного періоду, або до висвітлення соціально-філософських проблем олімпійського руху. Існують публікації, присвячені цінностям олімпізму. Також, можливо виділити ґрунтовні роботи щодо ролі і місця олімпійської освіти у вихованні сучасної молоді. Однак, зміст та наповненість культурно-освітньої складової, її сутність, залишаються актуальними питаннями наукових досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження виконано в рамках теми 1.11. «Олімпійська освіта в системі навчально-виховного процесу підростаючого покоління» (№ державної реєстрації 0115U002373) Зведеного плану НДР в сфері фізичної культури і спорту на 2015-2017 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Мета роботи – систематизація змістового наповнення культурно-освітньої складової олімпійського руху.

Методи досліджень: аналіз літературних джерел, інформації мережі Інтернет; опитування; узагальнення та синтез.

Результати дослідження та їх обговорення. Античні Олімпійські ігри є відправною точкою для розуміння олімпійських символів і ритуалів, їх нової інтерпретації та відродження наприкінці XIX ст. засновником сучасного олімпійського руху бароном П'єром де Кубертеном [1].

Олімпійські ігри були одними з чотирьох загальноєллінських (панеллінських) Ігор, що проходили в стародавній Греції. В ту епоху Греція була не єдиною країною, а конгломератом абсолютно незалежних і конкуруючих міст-держав, які часто вступали в конфлікти один з одним. У такій обстановці Ігри були релігійним святом, присвяченим богам, яким поклонялися жителі всіх регіонів, і таким чином служили об'єднанню Греції. Кожні панеллінські Ігри були присвячені одному богу, в разі Олімпії – батьківщини Олімпійських ігор – це був Зевс. Античні Ігри проходили в серце Пелопоннесу – святилищі Олімпія.

Дослідження дозволяють виділити значну кількість наукових робіт, присвячених історії Олімпійських ігор Стародавньої Греції, їх філософії, програмі в різні періоди історії [3].

Аналіз спеціальної літератури свідчить, що фахівці, в роботах про відродження Олімпійських ігор на сучасній основі, традиційно посилаються на «давньогрецьку спадщину» [3, 5]. Однак, більш детальний аналіз зазначеного кола робіт, свідчить про доцільність систематизації культурно-освітніх складових давньогрецьких Ігор, що становили підґрунтя для їх відродження, а й для розвитку олімпійського руху у зовсім нових історичних умовах розвитку суспільства. Саме тому, першим кроком нашої роботи було визначення основних аспектів, які становлять культурно-освітню спадщину стародавніх Олімпійських ігор. Узагальнення інформації дозволило виділити матеріальні артефакти та духовні цінності, як складові цієї спадщини (таб. 1).

Таблиця 1

Основні складові культурно-освітньої спадщини Олімпійських ігор Стародавньої Греції

Матеріальні артефакти	Духовні цінності
архітектура; скульптура; літературні твори; малюнки; предмети побуту	екіхерія; калокатія; кодекс честі атлета; принцип «громадянськості»; церемонії Олімпійських ігор; вшанування переможців; покарання винних

Сьогодні можна своїми очима побачити розкопані руїни стародавнього Олімпійського стадіону, храми і гімнасій, відкриті англійським мандрівником Р. Чендлером в 1766 році. Століття по тому, в 1875 році, німецький археолог Е. Курціус почав тут археологічні розкопки. У 1936 році стародавній олімпійський стадіон – який до сьогодні повністю не розкопаний – став частиною сучасної олімпійської програми, місцем, де проводиться церемонія запалювання олімпійського факела і починається естафета олімпійського вогню всіх сучасних Олімпійських ігор (літніх, зимових, а з 2010 року і юнацьких). Зараз стадіон функціонує швидше як туристичний об'єкт, однак під час літніх Ігор Олімпіади 2004 року, що проходили в Афінах його використовували як спортивну споруду – тут відбуватись змагання зі штовхання ядра. Таким чином, вперше з часів античності Олімпійський стадіон став місцем змагання спортсменів-олімпійців [1].

Відмінною особливістю Олімпійських ігор від інших спортивних змагань, є боротьба Міжнародного олімпійського комітету за збереження традиції «екіхерії» – припинення військових дій на час змагань. Важливим є і давньогрецький принцип «громадянськості», відповідно до якого атлет має змогу виступати лише за свою країну. Сучасні олімпійські чемпіони, призери, а не рідко і учасники Олімпійських ігор є кумирами у своїх країнах та зразком для наслідування молодим поколінням, а порушників, як і в стародавні часи очікує покарання.

Все це дозволяє підтвердити, що давньогрецькі Олімпійські ігри мали міцне підґрунтя для їх відродження. Однак, дослідження дозволяють виділити і інші причини успішності концепції П'єра де Кубертена щодо відродження Олімпійських ігор:

- концепція П. де Кубертена виявилася співзвучною міжнародним рухам XIX ст., серед яких – Червоний хрест, скаутські установи, рух есперанто, спрямований на створення нової мови міжнародного спілкування;
- концепція виникла в період росту популярності всесвітніх виставок;
- прагнення П. де Кубертена виходили за рамки спорту, філософію олімпізму, запропоновану бароном Кубертеном можливо розглядати в одному ряду з новими філософськими ученнями тієї епохи.

Сьогодні олімпійський рух є важливою складовою розвитку людського суспільства; Міжнародний олімпійський комітет тісно співпрацює не лише з міжнародними та національними спортивними установами, асоціаціями та федераціями, а й реалізує спільні проекти з інституціями, що не мають безпосереднього відношення до сфери спорту. Зокрема, президент МОК є присутнім на Генеральній асамблеї Організації Об'єднаних Націй, під час якої, за кілька місяців до початку кожних Олімпійських ігор звучить звернення до країн-учасниць щодо призупинення всіх конфліктів на час змагань. Ця традиція з'явилася лише в 1994 році, але стала основним засобом,

за допомогою якого МОК підтримує свої відносини з ООН, а також важливим показником унікальної ролі МОК в глобальній політичній сфері. Дослідження дозволяють зазначити, що діяльність сучасного олімпійського руху виходить далеко за межі спортивних змагань, розподілу медалей чи боротьби з допінгом. Олімпійський рух займається і міжнародною дипломатією і захистом миру на землі і вирішенням ряду соціальних проблем. Відмінною його особливістю від інших спортивно спрямованих рухів є наявність філософії олімпізму, що базується на єднанні духовного, фізичного та інтелектуального. Фахівці не рідко зазначають, що саме культурно-освітня складова обумовлює таку популярність та життєздатність Олімпійських ігор сучасності. Однак, існують значні розбіжності у її трактуванні. Тому, наступним кроком наших досліджень було визначення основних компонентів культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху (таб. 2).

Таблиця 2

Компоненти культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху, що є доступними для спостереження

№	Компонент	Зміст компоненту
1.	Середовище	Країни-учасниці олімпійського руху (політичні, релігій, економічні особливості цих країн); члени міжнародного олімпійського комітету; установи з якими взаємодіє МОК тощо
2.	Артефакти	Плакати, відеофільми, фотографії, марки, монети, спортивні споруди, спортивна форма тощо
3.	Мова	Піктограми; слова, фрази, жести, що вживаються більшістю учасників олімпійського руху; міміка та мова тіла
4.	Документи	Будь-які письмові матеріали, що створені з метою обміну інформацією, враховуючи звіти, бюлетені, рекламу, електронні листи
5.	Символи	Олімпійський символ, олімпійський прапор, олімпійський гімн, олімпійське гасло
6.	Герої	Спортсмени та спортивні діячі, які в наш час чи в минулому є прикладами для наслідування
7.	Історії	Оповідання, що розповідаються в колективі та хоча б частково засновані на реальних подіях
8.	Легенди	Події, що мають реальне підґрунтя, однак поросли видуманими подробицями
9.	Ритуали	Стандартизований, неодноразово повторює мий спосіб дій
10.	Церемонії	Детально пропрацьовано, театралізовані, набори дій, що відбуваються за планом

Усвідомлення та використання у практичній роботі зазначених компонентів, сприятиме як кращому розумінню сучасного олімпійського руху.

Висновки:

1. Дослідження питання вивчення культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху дозволяють виділити дві групи публікацій, до першої з яких можна віднести роботи, присвячені соціально-філософським проблемам фізичної культури і спорту в цілому; до другої – аналізу цілей і завдань олімпійського руху, його ідеалів і цінностей, олімпізму як філософської та культурологічної концепції. При цьому, зміст культурно-освітньої складової олімпійського руху залишається актуальним питанням.

2. Античні ігри є відправною точкою для розуміння олімпійських символів і ритуалів, їх нової інтерпретації та відродження наприкінці XIX ст. засновником сучасного олімпійського руху бароном П'єром де Кубертенем. Дослідження дозволяють зазначити, що культурно-освітню спадщину стародавніх Олімпійських ігор доцільно розглядати за двома напрямками: матеріальні артефакти (будівлі, літературні твори, скульптури тощо) та духовні цінності (калокагатія, кодекс честі атлета, екіхерія, принцип громадянськості тощо).

3. Культурно-освітню складову сучасного олімпійського руху можливо розглядати за наступними складовими: середовище, артефакти, мова, документи, символи, герої, історії, легенди, ритуали, церемонії.

Література

1. Булатова М.М. Олимпийские игры (1896-1972) / М.М. Булатова, С.Н. Бубка, В.Н. Платонов. – К.: Олимпийская литература, 2012. –Т. 1. –496с.
2. Олимпийский спорт: в 2 т. / В.Н. Платонов, С.Н. Бубка, М.М. Булатова [и др.]; под общ. ред. В.Н. Платонова. – К.: Олимпийская литература, 2009. – Т.2. – 684 с.
3. Binder D. Olympic values education: evolution of a pedagogy / D. Binder // Educational Review. – 2012. – P. 275 – 302.
4. Garcia B. One hundred years of cultural programming within the Olympic Games (1912–2012): origins, evolution and projections / B. Garcia // International Journal of Cultural Policy.– № 4, November 2008. – P. 361–376.
5. Monnin E. Olympic education: Learning mutual respect / E. Monnin // A Paper Presented to the 54th International Session for Young Participants. International Olympic Academy, 15-29 June 2014. – 13 p.

Рідковець Т. Г., Білий В. В.

Національний університет фізичного виховання та спорту України

ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ЕСЕНЦІАЛЬНІЙ АРТЕРІАЛЬНІЙ ГІПЕРТЕНЗІЇ

В даній статі описані особливості та вплив засобів фізичної реабілітації які чинять антигіпертензивну дію. Програма фізичної реабілітації має ґрунтуватись на механізмах зниження артеріального тиску, відновленні ендотеліальної функції та зменшенню хронічного окисного стресу.

Програма реабілітації складається з теоретичної та практичної складової. Теоретична складова технології складається з проведення персональної консультації, інструментального моніторингу стану пацієнта і з надання